

Parametri održivosti stočarske proizvodnje u Vukovarsko-srijemskoj županiji

Čopčić, Matej

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:463539>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Matej Čopčić

Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

**Parametri održivosti stočarske proizvodnje u
Vukovarsko-srijemskoj županiji**

Završni rad

Vinkovci, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Matej Čopčić

Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

**Parametri održivosti stočarske proizvodnje u
Vukovarsko-srijemskoj županiji**

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. prof.dr.sc. Vesna Gantner, mentor
2. doc.dr.sc. Tina Bobić, član
3. dr.sc. Maja Gregić, član

Vinkovci, 2019.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

Završni rad

Matej Čopčić

Parametri održivosti stočarske proizvodnje u Vukovarsko-srijemskoj županiji

Sažetak

Cilj ovog završnog rada je usporedba položaja Vukovarsko-srijemske županije u odnosu na ostatak Republike Hrvatske. Proučavanjem trenutne situacije stočarske proizvodnje mogu se vidjeti pojedini trendovi u različitim sektorima stočarske proizvodnje. Detaljnijim pregledavanjem podataka trenutne i prijašnjih godina možemo vidjeti koji sektori stočarske proizvodnje imaju najviše mjesta za razvoj i prospekt u nadolazećim godinama. Obrađuju se također i mjere, tehnološke, financijske i znanja, koje poljoprivrednik treba poduzeti kako bi održivost njegove proizvodnje bila što duža, a profiti veći. Najbolji rezultati i prioritet svake proizvodnje trebao bi biti proizvodnja i zaštita autohtonih proizvoda.

Ključne riječi: Vukovarsko-srijemska županija, grlo, govedo, mlijeko, meso, pasmina

27 stranica, 14 slika, 21 literaturni navod, 6 tablica i 4 grafa

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
Professional study Agricultural entrepreneurship

Final work

Matej Čopčić

Parameters of sustainability in livestock production in Vukovar-Srijem County

Summary

The goal of this final is the comparison of Vukovar-Srijem County position in relation to the rest of Croatia. Looking in to the present position of cattle farming we can spot certain trends in different sectors of farming. Upon closer inspection of the data from current and past years we can see which sectors of farming have the most room for improvement and success in upcoming years. The final also addresses the specific measures, technical and financial the farmer must take in order for his farm to stay sustainable and the profits higher. The biggest boost and the priority of every manufacturer should be manufacturing and protection of local products.

Key words: Vukovar-Srijem County, head, cattle, milk, meat, breed

27 pages, 14 pictures, 21 references, 6 tables and 4 graphs.

Final work is archived in Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek.

SADRŽAJ

1. UVOD	5
2. STANJE POLJOPRIVREDE U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI.....	6
2.1. Stanje u prostoru.....	6
2.2. Stanje ratarske površine.....	8
2.3. Utjecaj klime	9
3. STOČARSTVO U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI	11
3.1. Govedarstvo.....	11
3.2. Svinjogojstvo	14
3.3. Ovčarstvo.....	16
3.4. Kozarstvo.....	20
3.5. Konjogojstvo	22
3.6. Ostalo.....	25
4. ODRŽIVOST I RAZVOJ STOČARSKE PROIZVODNJE.....	28
4.1. Održivost	28
4.2. Prilagođavanje promjenama	28
4.3. Tov kao dodatni prinos	30
5. ZAKLJUČAK.....	31
6. POPIS LITERATURE	32

1. UVOD

Stočarska proizvodnja je grana poljoprivrede koja na području Vukovarsko-srijemske županije ima najbolje potencijale. Usprkos preprekama poput manjka investiranja, stočarska proizvodnja može najbolje iskoristiti slabije prirodne resurse te puno lakše realizirati svoju proizvodnju na tržištu. Najveće područje sa potrebom za ulaganje su najprije znanje i vještine, tehnologija, legalizacija objekata te izgradnja novih objekata.

Cilj ovog završnog rada je analizirati i definirati parametre održivosti stočarske proizvodnje u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Uzgoj domaćih životinja u ekonomskom i socijalnom pogledu ima stratešku važnost za poljoprivredu Republike Hrvatske. Doprinosi očuvanju prirodne i kulturne baštine Republike Hrvatske, te je poljoprivredna aktivnost, koja osigurava opskrbu kvalitetnom i zdravom hranom. Zootehnika je stočarska disciplina koja se bavi uzgojem i iskorištavanjem domaćih životinja. Izradom ovog završnog rada pokazat ćemo važnost i održivost stočarske proizvodnje na ovim krajevima. Uspješnost svake stočarske proizvodnje ovisi i o uspješnosti organizacije proizvođača (udruge, kooperative, zadruge), o njihovim mogućnostima finalizacije (klaonice i prerade mesnih proizvoda), te o međusektorskoj povezanosti (proizvodnja-trgovački lanci-turizam).

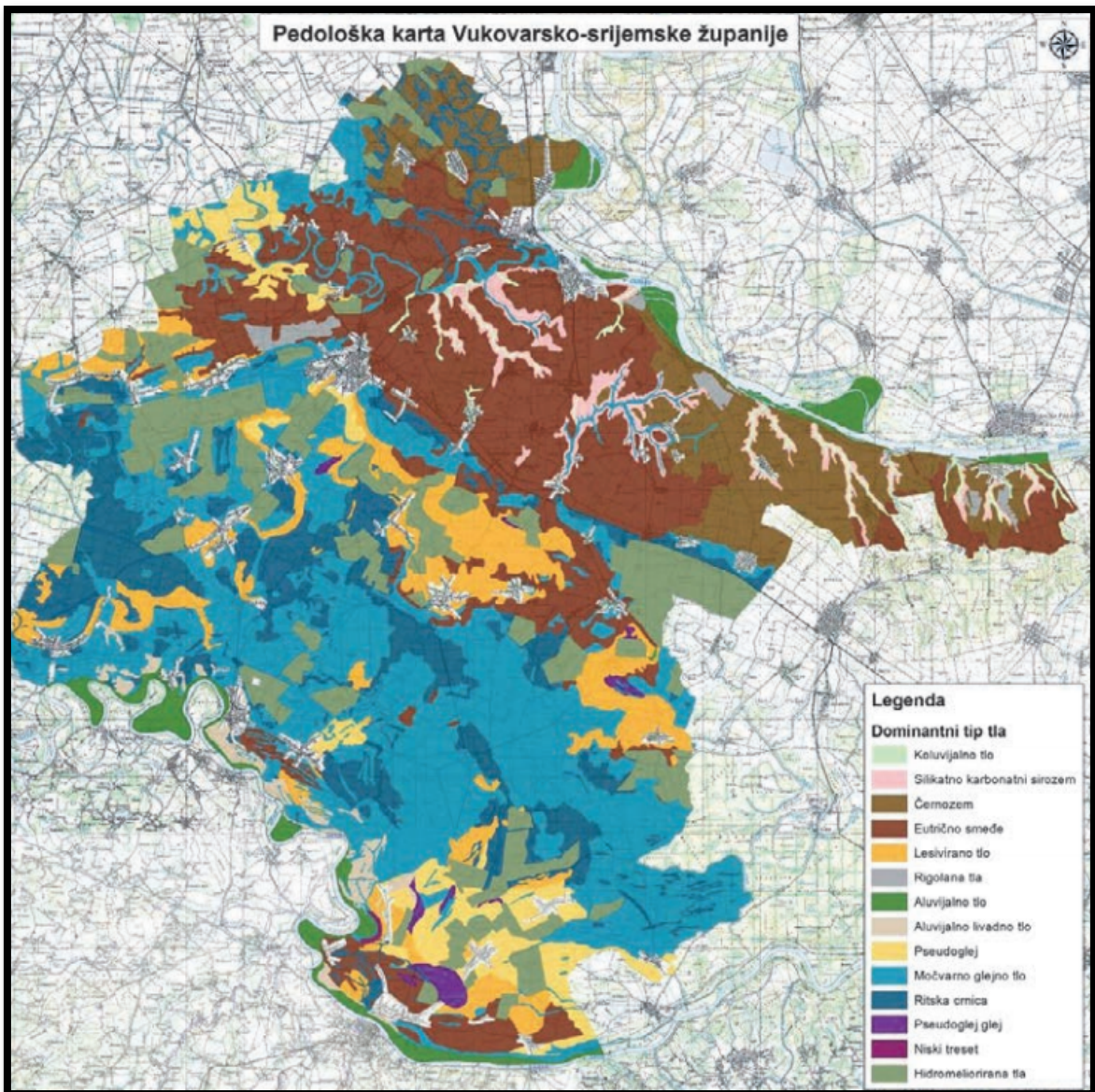
2. STANJE POLJOPRIVREDE U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI

2.1. Stanje u prostoru

Vukovarsko-srijemska županija nalazi se na samom istoku Republike Hrvatske. Istočna granica sa Srbijom i južna s Bosnom i Hercegovinom. Zauzima površinu od 2.448 km², a prema službenim rezultatima na području županije živi 179.521 stanovnika (DZZS, 2017.).

Županija ima sjedište u Vukovaru te obuhvaća 5 gradova (Vukovar, Vinkovci, Županja, Ilok i Otok). U županiji se nalazi 26 općina te 84 pripadajuća naselja. Općine koje županija sadrži su: Andrijaševci, Babina Greda, Bogdanovci, Borovo, Bošnjaci, Cerna, Drenovci, Gradište, Gunja, Ivankovo, Jarmina, Lovas, Markušica, Negoslavci, Nijemci, Nuštar, Privlaka, Stari Jankovci, Stari Mikanovci, Štitar, Tompojevci, Tordinci, Tovarnik, Trpinja, Vođinci i Vrbanja (UOZGIRR, 2018.).

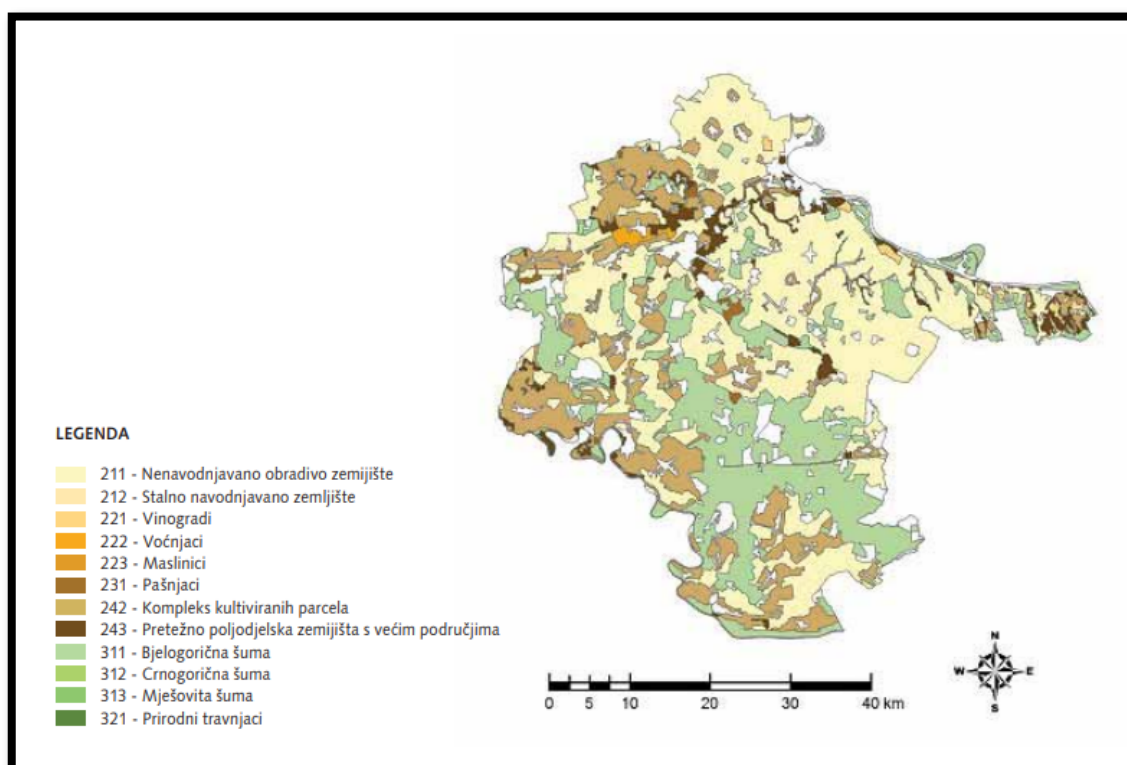
Nadmorska visina zemljišta je u rasponu od 78 m (Spačva) do 204 m (Čukala), samim time ima visinsku razliku od 126 metara, što županiju čini izrazito nizinskim ravničarskim krajem. Klima je umjereno kontinentalna sa hladnim zimama i toplim ljetima. Srednja godišnja temperatura je oko 11,2°C. Županija ima srednji najtopliji maksimum od 29,9°C, a srednji minimum od -12,2°C. Prosječna godišnja količina oborina u Vukovarsko-srijemskoj županiji je 660 mm. Županija se nalazi na nekadašnjem Panonskom bazenu. Prostorno-planski uvjeti ovise o geografskim te ekološkim karakteristikama same županije te njezinog okolnog prostora. (REPAM, 2008.).

Slika 1. Pedološka karta Vukovarsko srijemske županije (https://bib.irb.hr/datoteka/699360.Handbook_01_Internet.pdf)

2.2. Stanje ratarske površine

Raspoložive poljoprivredne površine Republike Hrvatske omogućuju intenzivnu ratarsku i stočarsku proizvodnju. Poljoprivredne površine zauzimaju 149.703 ha. To je 61,1% ukupne površine Županije. Najveći dio tih 61% se odnosi na oranice, a ostatak su pašnjaci, livade, vinogradi te voćnjaci (IOSGV, 2015.). Ukupne šumske površine zajedno sa Spačvanskim bazenom zauzimaju 69.398 ha što čini 28,4% površine županije (UOZGIRR, 2018.). Značajniju ulogu za cjelokupni razvoj Županije svakako bi trebao imati ljudski potencijal. Poljoprivreda ima važnu ulogu u svakoj razvijenoj državi pa tako i u gospodarstvu Republike Hrvatske. Posebno je važan poljoprivredni utjecaj na okoliš, ali i na druge gospodarske djelatnosti. Utjecaj poljoprivred osijeti se prije svega na prehrambeno-prerađivačku industriju, turizam i trgovinu, energetiku, kemijsku industriju i mnoge druge. Naravno najveći i nerješivi problem primarne poljoprivrede su sve vremenske nepogode. Uzrok štete vremenskih nepogoda u zadnjih 20 godina je otprilike od 400 milijuna do 4 milijarde kuna (VRH, 2018.).

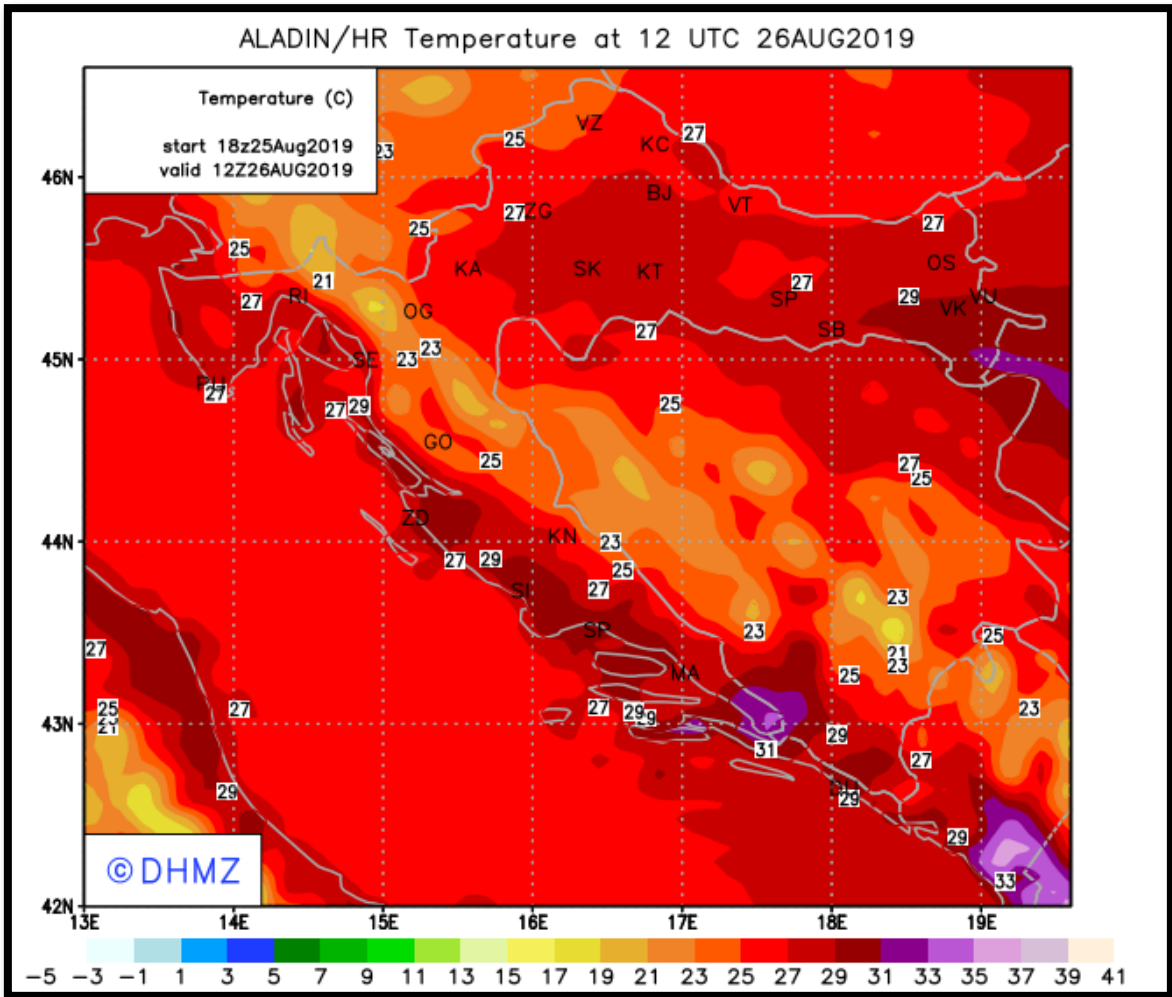

Slika 2. Zemljišni pokrov

(http://www.door.hr/wp-content/uploads/2016/01/REPAM_studija_16_vukovarsko-srijemska-2.pdf)

2.3. Utjecaj klime

Učinak globalne promjene klime možemo primijetiti u Republici Hrvatskoj danas više nego ikada. Povećanje temperature uočeno je, ne samo u atmosferi, već i u raspodjeli vrijednosti maksimalne temperature površinskog sloja tla. Primjerice, temperatura tla iznad 45°C u trajanju duljem od 10 dana na dubini tla od 2 cm, ranije se javljala samo na dubrovačkom području, no od 2000. godine pojavljuje se duž cijelog Jadrana te u istočnoj Slavoniji (HDAGMD, 2014.). Skraćivanje trajanja vegetacije, kao direktan uzrok klimatske promjene u Republici Hrvatskoj možemo jasni vidjeti na primjeru jabuka. Europska agencija za okoliš predviđa da će istočna Hrvatska biti jedno od područja s najvećom stopom erozije uzrokovane oborinama (VRH, 2018.). Za sada u Hrvatskoj nema nikakvih istraživanja i pokazatelja o utjecaju klimatskih promjena te njihov negativan utjecaj na stočarstvo. No za očekivati je da će povećanje temperature zraka i sve češće i duže suše imati i više nego negativan učinak na stočarstvo. Produktivnost stoke će opasti i to ne samo zbog manje proizvodnje krmiva s travnjaka, koji su izuzetno osjetljivi na sušu i visoke temperature zraka, već i zbog lošijeg zdravstvenog stanja stoke zbog vrućina i nametnika koji će se sve više razmnožavati zahvaljujući toplijem i sušem vremenu.

Slika 3. Toplinski indeks Republike Hrvatske (<https://meteo.hr>)

3. STOČARSTVO U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI

Smanjenjem populacije Republike Hrvatske i samim nepovoljnim uvjetima poslovanja današnjih poljoprivrednika budućnost govedarstva ne izgleda obećavajuće. Sve trenutne grane stočarstva su u laganom opadanju u odnosu na prošle godine. Najzastupljenija grana stočarstva, govedarstvo, primilo je najmanji udar ovog opadanja - svega 1%, dok su druge grane poput svinjogojstva, osjetile pad od 4%. No i u ovim neprikladnim uvjetima iznenađujući rezultat pokazuju ovčarstvo, koje je u odnosu na prošlu godinu poraslo sa uzgojem za svega 6% te peradarstvo koje je poraslo za 7% (DZZS, 2017.).

3.1. Govedarstvo

Kao što smo već naveli govedarstvo je najznačajnija grana stočarstva u Hrvatskoj tako i u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Ukupan broj grla u Hrvatskoj je 465.000. Govedarstvo u Vukovarsko-srijemskoj županiji bilježi stalni porast zahvaljujući čimbenicima:

1. Poljoprivredne površine za proizvodnju stočne hrane,
2. Korištenje sredstava iz operativnog programa razvitka govedarske proizvodnje.

Kako u cijeloj Hrvatskoj tako i na području Vukovarsko-srijemske županije uzgajanje goveda se bazira na proizvodnju mlijeka i tov. Najslabija strana govedarstva u Vukovarsko-srijemskoj županiji je zanemarivi broj mesnih pasmina od kojih se ni ne očekuje veći porast zbog male pašnjačke površine. Kontrola kvalitete mlijeka proizvedenog u Hrvatskoj obavlja Središnji laboratorij za kontrolu kvalitete mlijeka pod rukovodstvom Hrvatske agencije za hranu i poljoprivredu i Ministarstva poljoprivrede. Junad za tov uvozimo iz ostalih članica EU te većina junadi koja je izvezena iz Hrvatske je rođena i uvezena u drugoj državi te tovljena u Republici Hrvatskoj. Prosječan broj isporučitelja mlijeka je 6.193 koji su isporučili 453 milijuna kg mlijeka. U Vukovarsko-srijemskoj županiji nalazi se 30.000 grla i 6 pasmina. Vukovarsko-srijemska županija je 5. županija po izvozu goveda u Republici Hrvatskoj sa 3.500 izvedenih goveda. Također se ističe i po broju isporučitelja mlijeka te je odgovorna za 5% ukupnog mlijeka u Hrvatskoj (MP, 2018.). Proizvođači koji se baziraju na postizanje maksimalnih rezultata u proizvodnji mlijeka najviše odabiru najmlječniju pasminu holstein (slika 4.).

Slika 4. Krava holstein pasmine goveda

(<https://hpa.mps.hr/stocarstvo-govedarstvo/uzgojni-programi/holstein-pasmina/>)

Tablica 1. Ukupan broj goveda krava i stada (MP, 2018.)

Krave							
Godina	Goveda		Sve krave		Mlij. i komb.	Kontrola mliječnosti	
	Grla	Stada	Grla	Stada	Grla	Grla	Stada
2014.	462.568	35.631	178.827	29.277	164.347	100.871	5.767
2015.	472.299	34.347	174.805	27.745	159.268	98.567	5.480
2016.	462.361	33.079	167.628	26.297	151.274	93.080	4.950
2017.	466.215	31.576	160.560	24.434	143.221	87.825	4.636
2018.	465.111	30.527	155.960	22.975	136.547	84.382	4.434

Iz tablice možemo iščitati trenutno stanje goveda u Republici Hrvatskoj razvrstanu prema kategorijama. Možemo također vidjeti da je 2014. bila najbolja godina po mliječnosti.

Tablica 2. Goveda i krave prema županiji (MP, 2018.)

Županija	Goveda		Krave		Kontrola mliječnosti	
	Grla	Stada	Grla	Stada	Krave	Stada
Zagrebačka	44.474	3.416	11.480	2.656	6.533	594
Krapinsko-zagorska	8.347	1.813	4.131	1.595	1.507	138
Sisačko-moslavačka	31.381	2.291	13.574	1.843	3.783	233
Karlovačka	15.564	1.894	6.820	1.518	3.298	223
Varaždinska	7.505	954	2.928	715	1.755	168
Koprivničko-križevačka	66.171	4.042	20.098	3.059	12.089	873
Bjelovarsko-bilogorska	68.659	3.825	22.852	2.834	14.370	804
Primorsko-goranska	1.709	273	824	211	111	10
Ličko-senjska	16.601	1.814	7.246	1.509	1.095	98
Virovitičko-podravska	18.901	962	5.108	598	2.699	153
Požeško-slavonska	9.786	607	3.846	479	2.150	101
Brodsko-posavska	15.191	937	5.200	649	2.899	174
Zadarska	6.017	488	3.077	425	250	1
Osječko-baranjska	85.802	1.861	22.665	1.121	18.149	312
Šibensko-kninska	5.629	717	2.978	564	184	9
Vukovarsko-srijemska	30.989	1.371	10.218	790	8.653	260
Splitsko-Dalmatinska	10.538	1.230	4.250	903	248	14
Istarska	8.206	867	3.791	636	1.669	55
Dubrovačko-nereštvska	1.749	187	838	133	0	0
Međimurska	8.856	529	3.034	384	2.541	161
Grad Zagreb	3.036	449	1.002	353	399	53
Sve	465.111	30.527	155.960	22.975	84.382	4.434

U tablici je prikazan detaljniji prikaz trenutnih goveda u svim županijama Republike Hrvatske. Iz tablice možemo vidjeti da je Vukovarsko-srijemska 5. županija po brojnosti goveda te treća po mliječnosti.

3.2. Svinjogojstvo

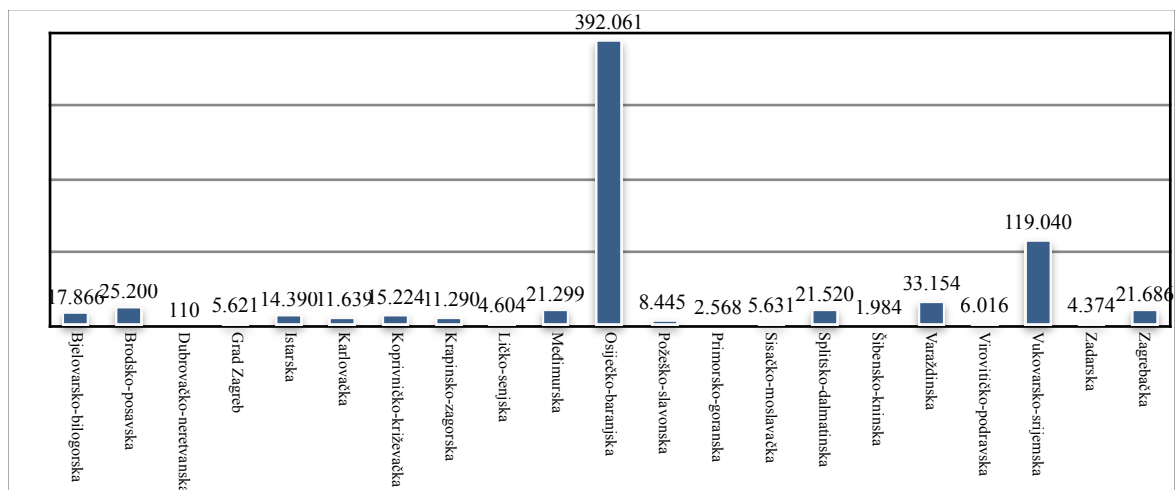
Grana stočarstva s najvećom prilikom za razvoj u Vukovarsko-srijemskoj županiji je upravo svinjogojstvo, no zbog velikih problema s tržištem kako nabave hrane tako i utovljenih svinja, ova grana je slabo korištena. Najveći broj valjanih krmača držao se u Osječko-baranjskoj županiji, Vukovarsko-srijemskoj županiji i Gradu Zagrebu što čini 90% ukupne populacije krmača. U Vukovarsko-srijemskoj županiji imamo 5800 krmača u kontroliranoj proizvodnji te 122 gospodarstva (MP, 2018.). Udruga svinjogojaca Vukovarsko-srijemske županije, koja je naša najuspješnija stočarska udruga, pokušava naći rješenje nestašice većeg broja prasaca koja se pojavljuje tokom godine, ali ona još uvijek nisu uspješna za sve veće potrebe tržišta. Nažalost, brojno stanje krmača u zadnjih par godina je u opadanju u cijeloj Republici Hrvatskoj zbog brojnih razloga (SSUVŽ, 2009.).

Najbrojnija među svim pasminama je crna slavonska svinja (slika 5.), no Vukovarsko-srijemska županija pokrenula je nekoliko modela sa kojim se pomaže povećanje broja uzgojno vrijednih plemenitih pasmina pa samim time se očekuje i povećanje proizvodnje, ali trenutno se ne vidi promjena (MP, 2018.).

Slika 5. Crna slavonska svinja

(<https://www.agrobiz.hr/opg-tjedna/u-uzgoju-crne-slavonske-svinje-vidi-buducnost-za-svoga-sina-1665>)

Graf 1. Promet svinja s gospodarstva na gospodarstvo (MP, 2018.)

Graf detaljnije opisuje uzgoj i promet svinjogojstva te iz njega vidimo da ogromnu prednost pred ostatkom Hrvatske ima Osječko-Baranjska županija, a na drugom mjestu sa jednom trećinom ukupnog prometa se nalazi Vukovarsko-srijemska županija.

Tablica 3. Broj svinja temeljem godišnje dojave brojnoj stanja svinja po kategorijama (MP, 2018.)

Kategorija	Broj komada svinja
Odojci do 20 kg	184335
Svinje 21-50 kg	147941
Svinje za tov 51-80 kg	101589
Svinje za tov 81-110 kg	100719
Svinje za tov preko 110 kg	52856
Nazimice	9847
Suprasne nazimice	8341
Krmače	26856
Suprasne krmače	28576
Nerastovi	1641
Ukupan broj svinja svih kategorija	662701

Ova tablica pokazuje ukupni broj stanja svinja u cijeloj Republici Hrvatskoj te iz nje možemo jasno vidjeti kako je broj suprasnih i broj krmača daleko prevladavaju na tržištu.

3.3. Ovčarstvo

U Hrvatskoj se trenutno uzgaja 16 pasmina koje su podijeljene na 7 inozemnih i 9 izvornih. Od Hrvatskih izvornih pasmina najzastupljenija je lička pramenka (slika 7.). Kako i u ostatku kontinentalne Hrvatske tako i u našoj županiji prevladavaju ovce izvornih pasmina. Najzastupljenija pasmina ovaca u našoj županiji je cigaja (slika 6.), dok je u ostatku kontinentalne Hrvatske, od inozemnih pasmina, najpopularnija romanovska ovca. Cigaja je vrlo kvalitetna pasmina za kombinirani uzgoj, no danas je meso najčešći cilj uzgoja cigaje. U Vukovarsko-srijemskoj županiji ima 5.800 ovaca. Od 293 uzgajivača u županiji njih manje od 20 se ozbiljno bavi uzgojno-seleksijskim radom. Najveći razlog uzgoja ovaca je za klanje na gospodarstvu. Trenutno u našoj županiji nemamo nijednog isporučitelja ovčjeg mlijeka. Veliki problem u uzgoju je prodaja vune koja se ne odvija organizirano te najmanje 1000 tona postaje ekološki otpad na neprimjerenim mjestima (MP, 2018.).

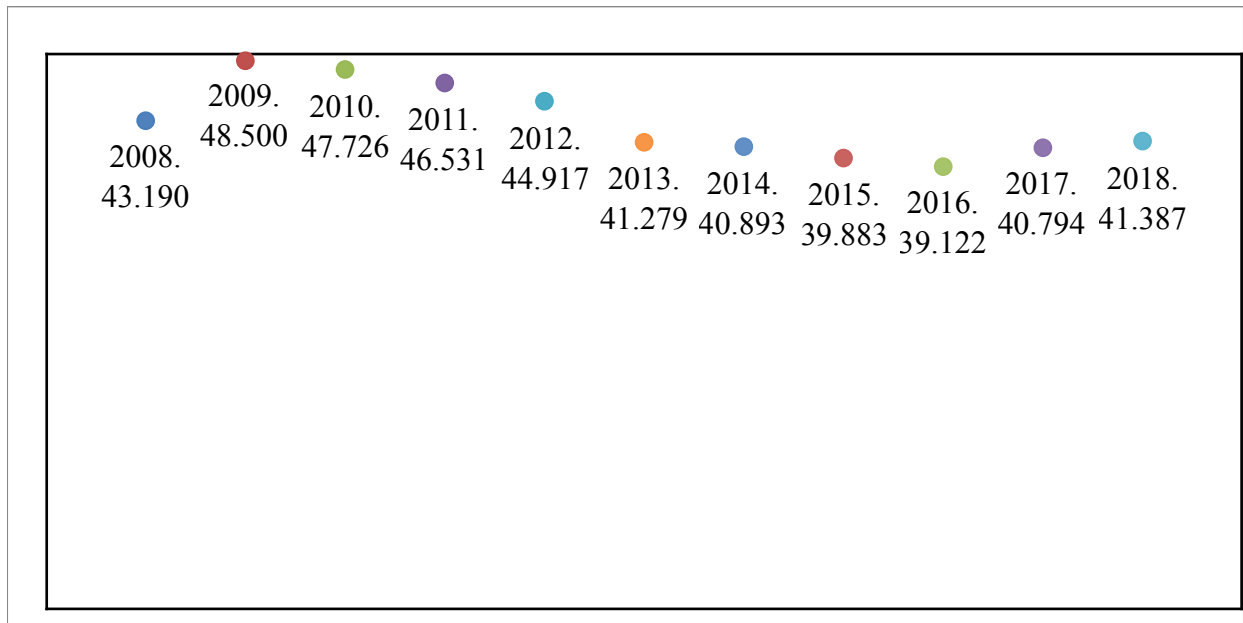
Slika 6. Cigaja

(https://s6.mojalbum.com/17379386_17744139_21464873/pecenjara/21464873_z.jpg)

Slika 7. Lička pramenka

(<http://www.ovce-koze.hr/wp-content/uploads/2016/02/licka-pramenka.jpg>)

Graf 2. broj uzgojno valjanih ovaca od 2008-2018. (MP, 2018.)

Prikazom ovog grafa možemo vidjeti da je stanje ovčarstva u Republici Hrvatskoj u opadanju od najbolje 2009. godine. Najteža godina za ovčarstvo je bila 2016., sa samo 39.000 ovaca, iako neznatno možemo uočiti porast zanimanja za ovčarstvo.

Tablica 4. Broj uzgojno valjanih ovaca i uzgajivača po županijama (MP, 2018.)

Županija	2017.		2018.	
	Broj uzgojno valjanih ovaca	Broj uzgajivača	Broj uzgojno valjanih ovaca	Broj uzgajivača
Zagrebačka	30	1	39	1
Krapinsko-zagorska	167	6	261	10
Varaždinska	239	3	271	5
Međimurska	32	2	48	3
Koprivničko-križevačka	92	5	211	7
Bjelovarsko-bilogorska	942	25	1010	23
Sisačko-moslavačka	540	11	391	9
Virovitičko-podravska	16	1	24	1
Požeško-slavonska	189	5	179	4
Brodsko-posavska	197	3	311	5
Osječko-baranjska	1165	17	1236	16
Vukovarsko-srijemska	1833	13	2107	17
Karlovačka	1891	18	2123	21
Primorsko-goranska	2660	40	2719	38
Istarska	1537	17	1428	16
Ličko-senjska	8559	30	8539	31
Zadarska	9051	64	8816	62
Šibensko-kninska	6850	78	6682	79
Splitsko-dalmatinska	4056	23	4140	23
Dubrovačko-neretvanska	748	26	852	25
Ukupno	40794	388	41387	396

Ova tablica pokazuje broj ovaca i uzgajivača 2017. i 2018.godine. Iz tablice vidimo da je u globalu broj ovaca i uzgajivača u porastu, no naravno u nekim županijama kao Požeško-slavonskoj i Sisačko-moslavačkoj je u opadanju. Vukovarsko-srijemska županija ima porast u obje kategorije sa 200 novih ovaca i 4 nova uzgajivača što pokazuje da budućnost ovčarstva u našoj županiji postoji.

3.4. Kozarstvo

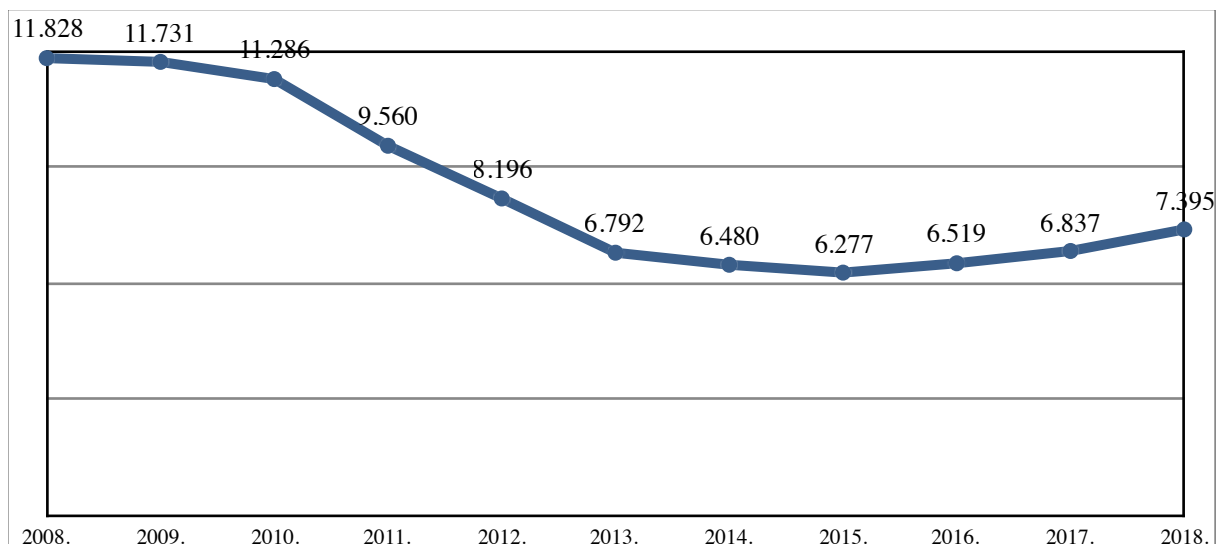
Kozarstvo nije jako zastupljeno u Vukovarsko-srijemskoj županiji imamo samo dva uzgajivača koji se bave ozbiljnim radom. U županiji imamo trenutno 272 koze. Kao što je slučaj s ovcama, koze se uzgajaju radi klanja na gospodarstvu te također nemamo trenutno u županiji nijednog proizvođača kozjeg mlijeka. No ako gledamo ukupno stanje u Republici Hrvatskoj, broj koza po gospodarstvu se ipak povećao. Najzastupljenija pasmina u našoj županiji je burska (slika 8.) (MP, 2018.).

Slika 8. Burska koza

(<http://mojafarma.ba/burska-koza-boer/>)

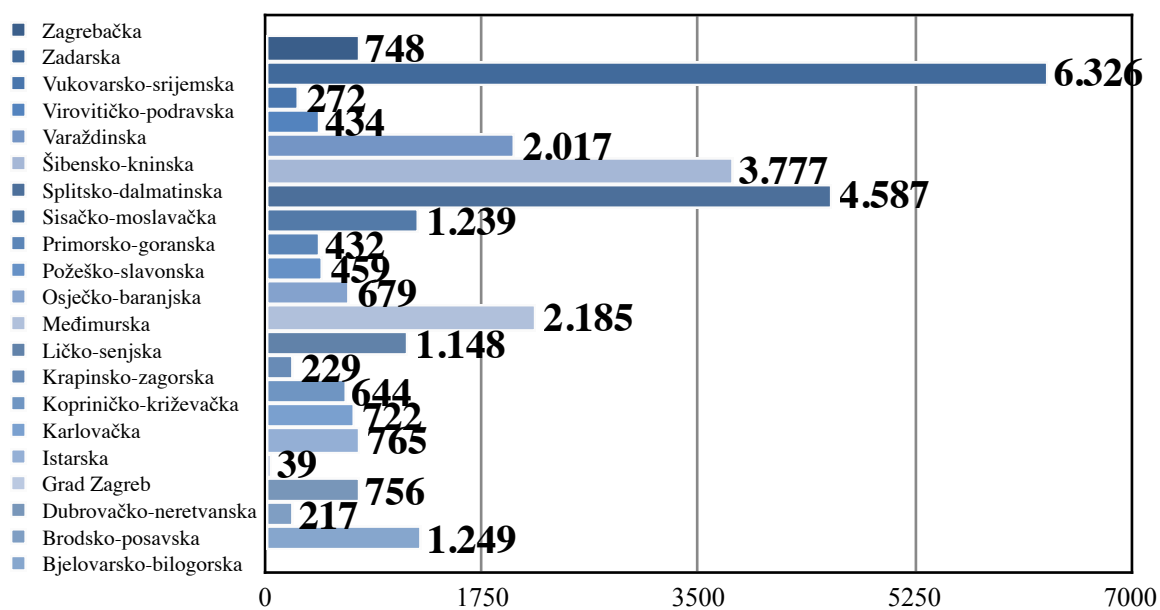
Kozarstvo u Republici Hrvatskoj nikad nije imalo jednak interes te snagu kao druge grane stočarstva. Od 2008. godine, kao i kod ovaca, kozarstvo je u opadanju. Poboljšanje tržiš-vidimo u sličnim godinama, točnije u 2017.godini kada je krenuo ponovni interes za ovce; dok je interes za kozarstvo započeo 2 godine prije, odnosno 2015.

Graf 3. Broj uzgojno valjanih životinja od 2008-2018. (MP, 2018.)

U detaljnijoj usporedbi po županijama vidimo da je u dalekom vodstvu Zadarska županija. Vukovarsko-srijemska županija se nažalost nalazi pri dnu.

Graf 4. Broj označenih i registriranih koza po županiji (MP, 2018.)

3.5. Konjogojstvo

Na prostoru Vukovarsko-srijemske županije ukupne aktivnosti svih sudionika, od konjogojaca pa do ljubitelja konja, imamo sve veći broj vlasnika konja, te sve veći broj uzgojno vrijednih grla i na kraju sve češću uporabu konja u raznim prigodama. Lipicanac (slika 9.) je dominantna pasmina u uzgoju. Vukovarsko-srijemska županija je 3. županija po broju grla u Hrvatskoj sa 509 grla što je 50% od ukupnog broja konja u županiji. U svim županijama raste broj uzgajivača i vlasnika (MP, 2018.).

Slika 9. Pasmına lipicanac (<https://www.agroportal.hr/>)

Tablica 5. Broj grla lipicanaca prema kategoriji (MP, 2018.)

Kategorija	Broj grla
Rasplodni pastusi	88
Pastusi	483
Kastrati	92
Rasplodne kobile	599
Kobile	411
Muška omad - dvogodišnja	53
Muška omad - jednogodišnja	71
Ženska omad-dvogodišnja	71
Ženska omad - jednogodišnja	64
Muška ždrebac	80
Ženska ždrebac	100
Ukupno	2112

Prema uzgoju lipicanaca, a tako i drugih pasmina možemo vidjeti da najveća zainteresiranost se nalazi u rasplodnim kobilama koje osiguravaju budućnost gospodarstva. Sljedeći su pastusi koji jednako kao i njihova nježnija polovica osiguravaju budućnost gospodarstva te dodaju dodatnu zaradu i održavanje tuđih gospodarstava oplodnjom.

Tablica 6. Broj grla vlasnika i posjednika lipicanera po županijama (MP, 2018.)

Županija	Broj grla	Broj vlasnika	Broj posjednika
Bjelovarsko-bilogorska	44	15	15
Brodsko-posavska	534	171	172
Dubrovačko-neretvanska	7	3	3
Grad Zagreb	27	30	30
Istarska	9	8	8
Karlovačka	13	9	9
Koprivničko-križevačka	45	19	19
Krapinsko-zagorska	12	12	11
Ličko-senjska	6	4	4
Međimurska	7	4	4
Osječko-baranjska	564	177	177
Požeško –slavonska	140	29	29
Primorsko-goranska	2	2	2
Sisačko-moslavačka	41	14	14
Splitko-dalmatinska	13	9	8
Šibensko-kninska	8	4	3
Varaždinska	65	28	28
Virovitičko-podravska	19	11	10
Vukovarsko-srijemska	509	198	194
Zadarska	2	2	2
Zagrebačka	45	18	18
Ukupno	2112	767	760

3.6. Ostalo

Zbog zakašnjele zaštite od strane države zaštićene i izvorne pasmine goveda gotovo pa su nestale. Na prostoru Vukovarsko srijemske županije nemamo niti jedno grlo nekada vrlo zastupljenoga slavonsko-srijemskog podolca (slika 10.). Na području susjednih županija ipak je sačuvano nešto više od 100 grla ove pasmine koja predstavlja vrijedan potencijal s zbog kakvoće mesa i poticaje koji se mogu ostvariti (Agroklub, 2019.). U Vukovarsko-srijemskoj županiji ostale grane stočarstva nisu toliko popularne kao što su neke od primarnih grana, ali to ne znači da se na području županije ne uzgajaju iako u manjim brojevima. Pčelarstvo u našoj županiji je svake godine sve popularnije, iako ne u velikim brojevima. Registriano je 4 uzgajivača s 1900 matica. Zasada najuspješnija je Pčelica iz Vinkovaca. Peradarstvo je imalo puno uspona i padova, a nažalost u trenutnom stanju naše županije ne zadovoljava potrebe tržišta. Trenutno se uzgaja na našem području samo crvena hrvatica (slika 11.) od strane 4 uzgajivača sa 96 kokoši i 11 pijetlova. Uzgoj magaraca nam je ipak nešto bolji sa ukupnim brojem od 28 magaraca u našoj županiji. (MP, 2018.).

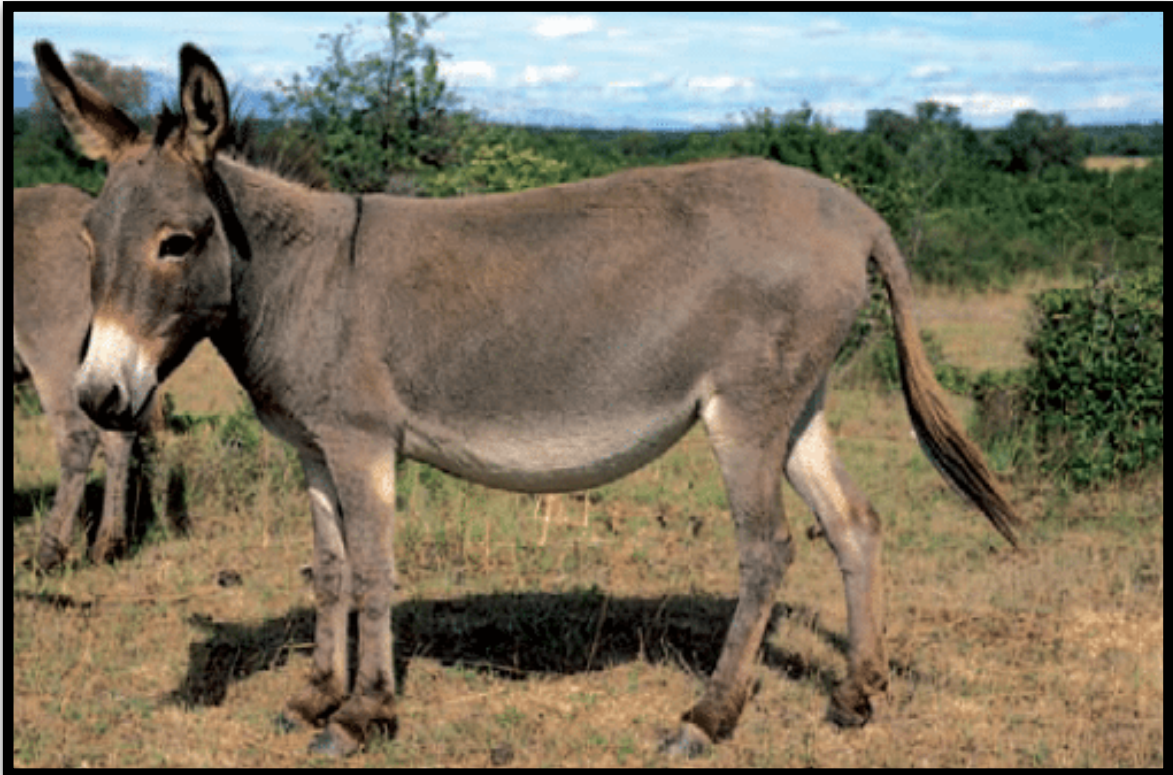

Slika 10. Slavonsko-srijemski podolac

(<https://www.agroklub.com/stocarstvo/nekoc-najzastupljenija-pasmina-danas-je-ugrozena-u-hrvatskoj-tek-201-krava-slavonsko-srijemskog-podolca/47150/>)

Slika 11. Kokoš hrvatica (agroportal.hr)

Slika 12. Primorsko dinarski magarac (<https://www.agroportal.hr/zanimljivosti/28127>)

Slika 13. Hrvatska siva pčela (agroportal.hr)

4. ODRŽIVOST I RAZVOJ STOČARSKE PROIZVODNJE

4.1. Održivost

Sukladno sa podacima dostupnim iz Gospodarskog lista iz 2018. održivost proizvodnje se mjeri kroz parametre prilagođavanja promjena i pripremanju na korištenje prilika za poboljšanje njihovog poslovanja u trenutku kad se pojave. Kada govorimo o ekonomskoj održivosti često mislimo o profitabilnosti, a jedna od najraširenijih mjera profitabilnosti u praksi je profitna marža. Poznata još kao i račun dobitka i gubitka ili kao što je poznatiji pod nazivom RDG.

4.2. Prilagodavanje promjenama

Poljoprivrednici konstantno moraju biti spremni na prihvaćanje novih tehnologija koje se pojavljuju u skladu s njihovim ciljevima. Smanjenje strukture troškova bilo kojeg područja proizvodnje osigurava bolji financijski rezultat i dugoročnu održivost poslovanja. Kako je govedarstvo najzastupljenija grana stočarstva u našoj županiji pokazat ćemo neke tehnike koje se mogu primijeniti za poboljšanje održivosti na mliječnim farmama. (Gospodarski list, 2018.)

Za svako područje praksa zahtijeva određene uvjete:

Zdravlje životinja:

- otpornost na bolesti
- spriječiti ulazak bolesti
- koristiti lijekove prema uputama

Za područje higijene mužnje:

- smanjenje ozljeda
- higijenske uvjete
- pravilno rukovanje nakon mužnje

Za područje dobrobiti životinja:

- ne smiju biti žedne i gladne
- ugodan prostor

- životinje ne smiju biti u strahu

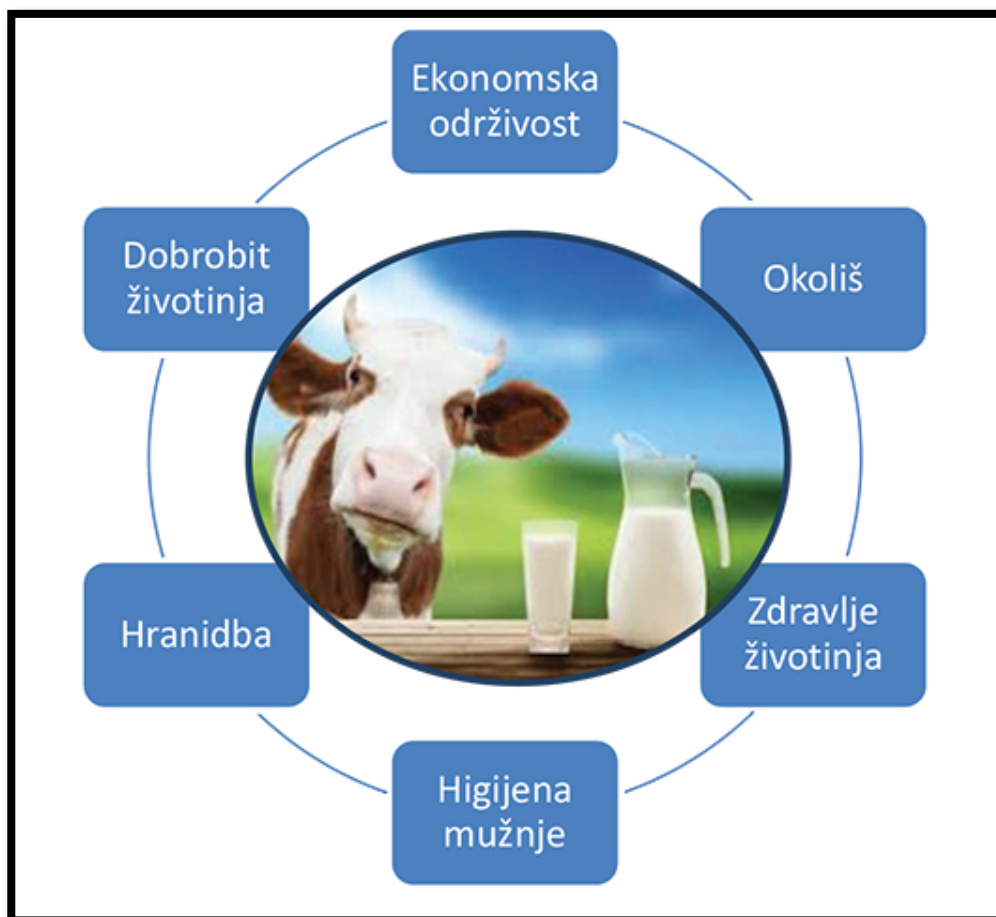
Za područje okoliša:

- osigurati ekološki održiv sustav uzgoja
- imati odgovarajući sustav otpada

(Gospodarski list, 2018.)

4.3. Tov kao dodatni prinos

Prema podacima dostupnim iz Gospodarskog lista iz 2018. većina proizvođača mlijeka se odlučuje za tov kao izvor dodatne zarade. Većina ostavlja ženska grla za proizvodnju i obnovu stada, a muška grla uzgajaju pretežito za tov. Tov mogu raditi kao poluintezivan. Ovakav tov traje duže te mu je prirast niži. Ekstenzivan tov je vrsta tova koja podrazumijeva velike količine hrane uz ograničene koncentrate te na kraju intenzivan tov (na bazi kukuruza) koji je ujedno i najskuplja verzija tova sa najkraćim vremenom tova. Tov također zavisi i o načinu držanja otvoreno ili zatvoreno. Ako se računa sa vlastitom teladi iz naše proizvodnje trošak tova se može smanjiti i do 50%. U pravilu muška telad se prodaje po nižim cijenama u odnosu na ženska grla. Razlog tome je što nisu korisni za proizvodnju mlijeka (Gospodarski list, 2018.).

Slika 14. Održivost

(Gospodarski list <https://gospodarski.hr/rubrike/stocarstvo-peradarstvo/odrzivost-mljecnih-farmi-tov-kao-opcija/>)

5. ZAKLJUČAK

Dok je stočarstvo u RH polako u opadanju, u Vukovarsko-srijemskoj županiji je sve primamljivija grana poljoprivrede. Nedavna velika iseljavanja iz županije su omogućila veće šanse prema samoodrživosti. Današnji poljoprivrednici su u teškoj poziciji na tržištu gdje jeftina uvozna roba i slaba regulacija i reakcija vlade otežavaju njihov položaj još više. Odumiranje i migriranje autohtonih pasmina je sa tradicionalnog gledišta žalosno, ali uvođenje novih manje zahtjevnih te učinkovitijih pasmina u naše krajeve se dokazuje kao korak za boljitak stočarstva. Održivost poljoprivrede u Vukovarsko-srijemskoj županiji će se morati suočiti sa velikim problemima te će pokazati koliko su poljoprivrednici spremni prihvatiti nove ideje, tehnike i tehnologije koje će morati uključiti u svoju proizvodnju. Trenutno najbolji potez poljoprivrednika je taj da se ne fokusiraju samo na primarni dio poljoprivrede nego pokušavaju dodavati dodatne uslužne djelatnosti na svoja gospodarstva kako bi: 1. povećali svoj profit, te 2. uzeli veći dio tržišta. Također proizvodnja i zaštita autohtonih proizvoda bi trebala biti prioritet svakog modernog poljoprivrednika ako planira ostati konkurentan na današnjem tržištu. Za održavanje i razvoj poljoprivrede potrebni su konkretni strateški ciljevi i prioriteti. Veliki dio potpore je povezan sa izračunom ekonomske veličine poljoprivrednika tako da je manjim poljoprivrednicima sve teže ostati konkurentan. Veća komunikacija između vlade i poljoprivrednika bi okoristila obje strane i nadamo se povećala izvoz Hrvatskih proizvoda. Po svemu sudeći iako nije savršena trenutna agrarna politika Vukovarsko-srijemske županije je uspješna i može biti temelj utvrđivanja ciljeva, prioriteta i mjera za sljedeće generacije. Mjere potpore, kojima će se nastojati ostvariti postavljeni ciljevi, mjerljivi pokazateljima provedbe, u skladu s važećom zakonskom regulativom i omogućuje poljoprivrednim gospodarstvima daljnji razvoj i napredak uravnoteženim i razumnim nastavkom dosadašnjih aktivnosti.

6. POPIS LITERATURE

1. Caput P., Ivanković A., Mioč B. (2010.): Očuvanje biološke raznolikosti u stočarstvu. Hrvatska mljekarska udruga, Zagreb.
2. Državni zavod za statistiku (2017.): <https://www.dzs.hr> (24.07.2019)
3. Lončarić, Z., Rastija, D., Baličević, R., Karalić, K., Popović B., Ivezić, V. (2014.): Plodnost i opterećenost tala u pograničnom području. Poljoprivredni fakultet, Osijek.
4. Popis stanovništva (2011.): https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1469.pdf (24.07.2019)
5. Uremović M., Uremović Z. (2004.): Praktično svinjogojstvo. Insula Ivanich, Kloštar Ivanić.
6. Uremović Z., Uremović M., Pavić V., Mioč B., Mužić, S., Janječić, Z. (2002.): Stočarstvo. Agronomski fakultet, Zagreb.
7. Stanje stočarstva u Vukovarsko-srijemskoj županiji (2009.): https://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/upravni3/stocarstvo/~contents/SG-W2U2Q6A5AS6RVJ/stanje-sto-arstva-u-vs-.pdf (24.07.2019)
8. Upravni odjel za gospodarstvo i ruralni razvoj (2018.): http://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/upravni2/~contents/KXHJBW84KMLWJ5KV/informacija-o-stanju-gospodarstva-u-2017.-godini.pdf (24.07.2019)
9. Izvješće o stanju u prostoru Vukovarsko-srijemske županije 2013. – 2016. (2017.): http://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/sjednice/sjednica/2-sjednica-skupstine-13-07-2017-/~contents/GP82N2QFWDF65UWT/tocka4.pdf (30.07.2019.)
10. Procjena rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku: https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocsImages/DOCUMENTI_PREBACIVANJE/PLANSKI%20DOKUMENTI%20I%20UREDBE/Procjena%20rizika%20od%20katastrofa%20za%20RH.pdf (24.07.2019.)

11. Potencijal obnovljivih izvora energije u Vukovarsko-srijemskoj županiji (2008.): http://www.door.hr/wp-content/uploads/2016/01/REPAM_studija_16_vukovarsko-srijemska-2.pdf (01.08.2019)
12. Stočarstvo i zootehnika: <https://poljoprivreda.gov.hr/stocarstvo/200> (01.08.2019.)
13. Stočarska proizvodnja u Hrvatskoj (2013.): <https://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/stocarska-proizvodnja-u-hrvatskoj/9248/> (01.08.2019.)
14. Novi program de minimis potpora u stočarstvu (2018.): <https://hpa.mps.hr/2018/11/19/novi-program-de-minimis-potpورا-u-stocarstvu/> (14.08.2019.)
15. Nekoć najzastupljenija pasmina danas je ugrožena (2018.): <https://www.agroklub.com/stocarstvo/nekoc-najzastupljenija-pasmina-danas-je-ugrozena-u-hrvatskoj-tek-201-krava-slavonsko-srijemskog-podolca/47150/> (15.08.2019.)
16. Izvještaj o procjenjenim utjecajima i ranjivostima na klimatske promjene po pojedinim sektorima (2017.): <http://prilagodba-klimi.hr/wp-content/uploads/2017/11/Procjena-ranjivosti-na-klimatske-promjene-final.pdf> (15.08.2019.)
17. Klimatske promjene i njihov utjecaj na poljoprivredu (2011.): <https://www.savjetodavna.hr/2011/12/14/klimatske-promjene-i-njihov-utjecaj-na-poljoprivredu/> (20.08.2019.)
18. Godišnja izvješća za stočarstvo Republike Hrvatske u 2018. godini (2018.): <https://hpa.mps.hr/publikacije-godisnja-izvjesca/> (27.08.2019.)
19. Gospodarski list održivost mliječnih farmi - tov kao opcija (2018.): <https://gospodarski.hr/rubrike/stocarstvo-peradarstvo/odrzivost-mlijecnih-farmi-tov-kao-opcija/> (20.08.2019.)
20. Informacije o stanju gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije (2016.): http://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/sjednice/30-sjednica-skupstine-27-10-2016/~contents/XWDJDAHAP9NR9JHR/tocka2.pdf (15.08.2019)
21. Zaštita okoliša i poljoprivreda (2014.): Zbornik radova, 2. agrometeorološka radionica - Agrometeorologija u službi korisnika http://hagmd.hr/pdf/zbornik_2.pdf (27.08.2019.)